

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quam dilectionem contritio includat, & quid ad propositam quæstionem sit
dicendum. membrum 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

quoad actus substantiam esse posset, idemque peccatum, quæ re ipsa fuerunt, fuissetque proinde tunc dilectio naturalis Dei super omnia absoluta & inefficax.

Secundò, quoniam in statu naturæ lapsæ quotquot adulti cum contritionis actu iustificantur, diligunt Deum super omnia dilectione absoluta, ut ij ipsi cum quibus disputamus concedunt & affirmant: sed dilectio illa quàm sapissimè est inefficax, corrudentibus hominibus ita iustificatis in lethale peccatum, nec implentibus quod affectus supernaturalis dilectionis tempore iustificationis statuerunt: ergo datur in statu naturæ lapsæ supernaturalis dilectio Dei super omnia absoluta & inefficax, inefficacia proveniente ex sola libertate iustificati: eò quòd præstò sit Deus cõferre illi quotidianum particulare auxilium, quod sufficiens sit, ut, si iustificatus ipse velit, in gratia & obseruatione mandatorum perseueret, ac proinde efficax sit ea dilectio. Quòd si absoluta supernaturalis dilectio reddi potest inefficax in statu naturæ lapsæ, multò magis reddi poterit absoluta naturalis dilectio: quandoquidem, quòd supernaturalis dilectio inefficax reddatur, non provenit ex supernaturalibus auxiliis, quibus supernaturalis est effecta, sed ex libertate iustificati, ut de dilectione elicitæ in statu naturæ integræ paulò antea dicebamus.

Terriò, Quoniam D. Petrus quando Matth. 26. dixit, *Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandalizabor, Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Et Luca 22. *Tecum paratus sum in carcerem & in mortem ire*, profectò dilectionem habuit absolutam Christi Dei super omnia, eaque promeruit: sed illa fuit inefficax, quandoquidem orta tentatione, imminenteque iam periculo succubuit, transgressusque est legem Dei: ergo datur actus dilectionis Dei super omnia absolutus & inefficax ad seruandum postea præcepta, libertate ac culpa eius qui succumbit. Neque enim negandum est Deum tunc præstò fuisse Beato Petro cum tanto auxilio, quanto ne succumberet, si vellet, indigebat.

Duo quædam colligere licet ex dictis toto hoc membro. Primum est immeritò ex doctrina Diui Thomæ articulo tertio citata aduersus eundem in quarto loco membro primo citato, communemque Scholasticorum sententiam inferri, elici non posse solis viribus naturalibus arbitrij nostri, & concursu generali Dei actum absolutum merè naturalem dilectionis Dei super omnia, qui ad iustificationem nequaquam sufficiat, & pari ratione propositum absolutum seruandi in genere præcepta omnia, præsertim quando occasiones & difficultates omnes absunt, quòd ad attritionem & contritionem, quoad substantiam actus sit sufficiens. Etenim Diuus Thomas in eo articulo solùm constituit discrimen inter hominem naturæ integræ & lapsæ, quòd homo naturæ integræ ea dilectione naturali, quæ includit obseruationem in futurum mandatorum omnium naturalium, poterat absque auxilio Dei speciali diligere Deum super omnia: eò quòd dono iustitiæ originalis cõercente partem inferiorem, auferenteque laborem omnem & molestiam in operando consonè ad rectam rationem, nullum impedimentum haberet ad omnem mandatorum viam percurrendam, idque opere implendum, quòd semel absolutè ea de re secum statueret: homo verò naturæ lapsæ eodem genere dilectionis non possit Deum absque speciali auxilio super omnia diligere, eò quòd ob partis sententis rebellio-

nem, corporisque corruptibilitatem, defatigationem, ac molestiam, multa & varia impedimenta, difficultatesque maximas debeat superare, ut opere id compleat, quòd secum ea in parte statuerit, quæ omnia simul sine quotidiano speciali Dei auxilio non potest ita superare, quin in vno, aut alio euentu, ex tam multiplicibus & frequentibus, sequatur bonum particulare contra legem Dei, tamen possit singula superare diuissim. Itaque ex Diui Thomæ & communi Scholasticorum sententia difficultas in diligendo Deo super omnia ea naturali dilectione, quæ includit obseruationem mandatorum omnium, non est in eliciendo à principio absoluto ac nudo proposito seruandi omnia mandata, præsertim quando nullum bellum, nulla difficultas, nullaque peccandi occasio sese offert, sed difficultas tota est in implendo postea, quòd ita à principio fuerit constitutum, eaque de causa ad hoc secundum affirmant nos indigere quotidiano particulari Dei auxilio, non verò ad illud primum.

Secundum est, liberum nostrum arbitrium per peccatum primi parentis mansisse adeò inclinatum & attenuatum ad dilectionem Dei naturalem, quæ includit impletionem naturalium omnium mandatorum, ut nequaquam eam absque speciali Dei auxilio possit habere: cum tamen homo in statu naturæ integræ ex suis viribus naturalibus cum solo cõcursu generali Dei potuerit eam habere. Ex communi tamen Scholasticorum sententia non manifestum arbitrium nostrum ita per peccatum inclinatum atque extenuatum, quin homo naturæ lapsæ possit suis viribus elicere nudum absolutumque actum placendi Deo in omnibus, seruandique mandata omnia naturalia obligantia sub culpa lethali: tamen si & hanc, & quemcumque alium virtutis moralis, actum multò facilius, & promptius potuerit elicere homo naturæ integræ, quàm modo possit homo naturæ corruptæ.

MEMBRUM IV.

Quam dilectionem contritio includat, & quid ad propositam quæstionem sit dicendum.

EX dictis membro præcedente facillè intelligitur, contritionem, non solùm merè naturalem & quoad solam actus substantiam, sed etiam supernaturalem qualis ad iustificationem sine sacramento requiritur, nec includere, nec exigere dilectionem Dei super omnia efficacem, hoc est, quam mandatorum obseruatio re ipsa consequatur, sed factis ad eam est absolutam dilectionem Dei super omnia, absolutumve propositum seruandi in posterum mandata, siue ea dilectio efficax postea mandatorum obseruatio, siue inefficax alicuius transgressione reddatur: esseque hoc adeò certum, ut contrarium plusquam periculosum in fide sit censendum. Ut enim membro præcedente retulimus, in Concil. Trid. sess. 6. cano. 22. scriptum legimus: *Si quis dixerit, iustificatum posse sine speciali auxilio Dei perseuerare in accepta iustitia, anathema sit.* Quibus verbis de iustificato, nullo excepto, atque adeò de quocumque supernaturaliter contrito, ac proinde diligente Deum supernaturaliter, habentemque propositum seruandi mandata & non peccandi lethali-

D. Petri dilectio absoluta, sed inefficax.

ter, definitur, nihil horum esse efficax in se, ac sufficiens ad seruanda mandata diu & per totam vitam, & vt se contineat à lethali peccato, quo solo iustitia accepta amittitur, sed efficaciam talis dilectionis ac propositi pendere à particulari quotidiano auxilio insuper impendendo, vñ cum cooperatore liberi arbitrij hominis iustificati. In posteriori namque parte eiusdem canonis definitur, iustificatum cum speciali auxilio Dei posse perseuerare in accepta iustitia, atque adeò seruare mandata, & continere se ab omni lethali peccato, idque hìc verbis: *Si quis dixerit iustificatum cum speciali auxilio Dei perseuerare non posse in accepta iustitia, anathema sit.* Possimus confirmare ad rationem contritionis, etiam supernaturalis, sufficere dilectionem Dei super omnia absolutam, nec requiri esse ita efficacem, vt eam consequatur mandatorum obseruatio: quoniam si talis efficacia esset necessaria, sequeretur eum omnem, qui post dolorem de peccatis relaberetur in lethale peccatum, non fuisse antea contritum, nec repositum in gratia: id autem asserere, quis dubitat errorem esse in fide?

Addendum est, neque etiam ad contritionem supernaturalem necessariam esse dilectionem Dei super omnia in eo sensu efficacem, propositumve non peccandi in eo sensu efficax, quòd si dum quis contriturus aut atteritur, occurrerent graues quaecumque tentationes & occasiones peccandi, perfringeret is in eodem proposito, minimèque succumberet. Contrarium namque affirmat communis Theologorum sententia, rarissimèque essent, aut potius nulli, qui veram contritionem, aut attritionem de suis peccatis haberent, si tale propositum ad contritionem, aut attritionem esset necessarium. Ac sanè qui id affirmare vellent, angustiam nimium redderet salutis viam, adduceretque homines in desperationem, ac non leuibus serupulis Dei Ecclesiam perturbaret. Adde, eo dato, salutare ac tutum consilium esse, imò necessarium, vt qui de peccatis dolet, statuitque deinceps non peccare, descenderet ad particulares appretiationes, proponendo sibi grauissimas tentationes, ac difficultates potius subeundas, quàm Deum offendendum, vt ea ratione tentaret an suum propositum efficax esset, ne si ad eum gradum efficaciae non pertingeret, putans se habere legitimum propositum, maneret in lethali peccato, poenàsque incurreret sempiternas. At verò contrarium docent, ac suadent sancti Patres, communisque Theologorum sententia, nempe satis esse propositum in genere non peccandi deinceps lethaliter, esto Deus conspiciat, si tentationes & occasiones graues peccandi ingruerent, fore, vt is qui eiusmodi propositum animo concipit, victus succumberet, atque ab illa priori institutione desisteret. Quin docent, non solum non esse necessarium, sed ne expediens quidem descendere ad eiusmodi appretiationes, idque recepta Ecclesiae praxis obseruat. Imò D. Bonauentura in 4. dist. 1. & art. 2. quaestione 1. ait, periculosum esse, & stultitiam (verbum est sancti illius Doctoris) vel sibi, vel alteri proponere eiusmodi appretiationes, quoniam est grauem tentationem sibi, aut alteri obuiere.

Illud præterea addendum est, ad contritionem, aut attritionem, etiam supernaturalem, sufficere tale propositum non peccandi deinceps lethaliter, quod licet ex parte proponentis absolutum sit, egrediaturque proinde limites solius uelleitatis, nihilominus innitatur particulari quotidiano auxilio à Deo in posterum conferendo ad id, quod propo-

nitur opere exequendum, atque adeò quòd conditionale sit per comparationem ad eiusmodi auxilium. Tale propositum his verbis exprimi consuevit, Deo adiuuante statuo me in posterum non peccaturum lethaliter, hoc est, si Deus ad id opere implendum me adiuuerit: aut certus de ipsius adiutorio, nec meis solis viribus innixus, id statuo. Cum enim fidei dogma sit, sine particulari quotidiano Dei auxilio id nos implere non posse, certè ad humilitatem & prudentiam, imò & ad debitum honorem Deo exhibendum spectat, vt qui de peccatis dolet, & statuit deinceps non peccare, id auxilio & protectione diuina fretus constituat, non verò suis viribus, industriaque confidens.

Illud extremo loco subiiciendum est, Quamuis, qui modo proximè explicato Dei auxilio innixus statuit abstinere deinceps à lethaliibus peccatis, fragilem admodum ac infirmum se sentiret, meritòque timeret, ac suspicaretur se relapsurum in peccata, idemque confessarius suspicaretur: modò tamen occasiones proximas non haberet, statueretque pro sua fragilitate curaturum ne relaberetur: denegandam ei non esse Sacramentalem absolutionem, vt praxis Ecclesiae habet, & Doctores affirmant, ac proinde propositum illud est fati ad contritionem, aut attritionem, etiam supernaturalem, quae saltem cum Sacramento ad iustificationem sufficiat. Quòd fit, vt propositum non peccandi lethaliter ad contritionem & attritionem, etiam supernaturalem, sufficiens, non necessariò esse debeat tam efficax, eaque ratione tam difficile, vt quoad solam actus substantiam viribus arbitrij naturalibus eliciatur, quàm difficile, & quàm efficax esse debere aliquibus sese offert.

His ita constitutis confirmare possumus communem Scholasticorum sententiã membro primo propositam. In primis quoniam, in absentia saltem obiectorum atque occasionum peccandi, sanè non est multum difficile, quin tanquam facile sese offert, elicere quoad solam actus substantiam tale absolutum propositum non peccandi deinceps lethaliter, quale ad contritionem & attritionem ostensum est sufficere: quiniis namque in seipso experietur, si fidei lumine ante mentis oculos proponat, sibi que persuadeat, excludendum se esse à sempiterna beatitudine, innumerisque aliis malis circumuentum vndique, sempiterno igne esse cruciandum, nisi statuat non peccare deinceps lethaliter, in facultate sui arbitrij cum solo concursu Dei generali esse elicere in genere absolutum propositum non peccandi vltèrius lethaliter, vt tantum malum effugiat. Est namque cuique naturale, propositis duabus molestiis subeundis, saltem in vtriusque absentia, eligere potius minorem, eamque statuere potius subire, vt maiorem euitare. Quòd fit, vt saltè, qui fidei lumine fuerit illustratus, cum solo concursu Dei generali elicere quoad solam actus substantiam possit propositum, de quo disputamus.

Secundò, Quoniã propositum eiusmodi est extra totam latitudinem ordinis gratiae, nihil proinde conduens ad finem supernaturalem, estque vnicus actus in se merè naturalis, propriusque libero arbitrio: quare lumen ipsum naturale intellectus, moralisque ac naturalis philosophia docet, denegari non debere viribus naturalibus humani arbitrij. Deo cooperante solum tanquam causa vniuersali per generalem solum còcursum eo pacto, quo cum reliquis causis secundis cooperatur. Ac sanè ei, qui id negat, probare incumbit contrarium, quod non prius erit admittendum, quàm legitimis fuerit rationibus

comprobatum. Nec apparet, quod emolumentum ex eo sequatur quòd naturales vires humani arbitrij vsque ad eò extenuentur, vt hic & similes actus naturales ac simplices, ab eo fieri posse negentur absque speciali auxilio Dei.

Tertio, quoniam non minus difficile est assentiri mysterio gloriosissima Trinitatis, Incarnationis, Eucharistia, & cæteris reularis, quæ lumen naturale transcendunt, quàm in absentia obiectorum & occasionum omnium statuere, continere se ab omni lethali peccato: sed illud primò potest homo quoad actus substantiam absque speciali auxilio, non quidem assensu Christiano sed merè naturali, vt disputatione septima ostensum est: ergo eo præsertim intuitu, vt pœnas æternas euadat, sempiternamque consequatur felicitatem, & Deo, cui tot rationibus est deuinctus, obsequatur, poterit hoc secundum, quod rationi luminique naturali est ad eò consentaneum.

Quartò, Experientia compertum est, saepe aliquos accedere ad confessionem cum voluntate perseverandi in vno aliquo peccato, siue illud sit concubinatus, siue odium, propositumve vindictæ, siue voluntas non restituendi alienum, aut quoduis aliud, at tamen cum proposito vitandi simul cætera omnia lethalia peccata: sed nemo dixerit, propositum vitandi cætera peccata, præter illud vnum, esse elicium ex auxilio particulari Dei: quandoquidem non est integrum propositum abstinendi à lethali, adiunctumque habet propositum perseverandi in vno: cum ergo abstinere ab illo vno peccato, si cum deuotione cæterorum omnium coniungatur, non multum addat difficultatis, præsertim quia si illud vnum sit, verbi gratia, voluntas vindictæ, aut retinendi alienum, vel quoduis aliud, antequàm in illud homo laboretur, nullam eiusmodi difficultatem in proposito declinando omnia in genere pateretur: consequens profectò est vt si quis viribus naturalibus stare possit abstinere à reliquis, præter vnum, possit etiam statuere eadem ferè facilitate ab omnibus in genere in posterum abstinere.

Sanè negari non potest, quæ hoc membro & præcedente, atque etiam primo dicta sunt, hanc Scholasticorum sententiam vtrumque probabilem reddere. Vtrum autem contraria, quæ hodie in Scholis apud varias orbis prouincias communis affertur, sit nihilominus potius amplectenda, & ex quo capite factis priùs necessariis ad id fundamentis, dicetur commodius inferri, cum examinabitur, an in humano arbitrio cum solo concursu generali, sint sufficiens vires naturales ad quamcumque grauem tentationem, ac difficultatem in quocumque temporis momento superandam. Interim videamus quonam pacto exposita Scholasticorum sententia defendi possit.

MEMBRUM V.

Diluuntur obiecta aduersus communem Scholasticorum sententiam.

Satisfit fundamento cõtraria opinionis.

QUOD attinet ad fundamentum, quo contraria sententia nititur, satis ostensum est ad contritionem & attritionem, etiam supernaturalem, sufficere propositum absolutum in genere non peccandi lethali, neque requiri vt

fit efficax, coniunctamque proinde habeat obferuationem mandatorum, ad quam indiget homo natura lapsæ quotidiano particulari Dei auxilio.

Quod ad Sotum attinet, certissimum est illum de numero eorum esse, qui explicatam Scholasticorum sententiam sequuntur, vt apertissime constat ex 2. de natura & gratia, & 4. sententiarum locis citatis. Primò verò de natura & gratia hoc solum illis verbis citatis intendit: Hominem in statu naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei non posse habere actum, quo statuat diligere Deum super omnia seruando omnia mandata, ad hunc sententiam verum ac legitimum, quòd re ipsa postea manifestum erit: hoc autem nihil ad rem de qua modò disputamus: cum ostensum sit, ad veram contritionem non esse necesse eiusmodi propositum, quo opere postea impleatur, quod proponitur: id enim esset error in fide. Præterea, quæ Sotus eo loco docet, lima indigent. Etenim homo nature integræ, quem admodum sola iustitia originali, & viribus naturalibus liberi arbitrij, atque concursu Dei generali, sine alio dono aut auxilio supernaturali, seruare diu poterat omnia præcepta naturalia: ita vnico actu poterat apud se constituere ea seruare, idque postea opere implere: at cum hæc omnia non transcenderent limites operum merè naturalium, quæ fini dumtaxat naturali commensurantur, dispositiones non erant ad gratiam, vt in calce disputationis terciæ, & disputatione quarta & sexta ostensum est, nisi ex peculiari impulsu Spiritus sancti fierent, eueherenturque ad supernaturale quoddam esse fini supernaturali aliquo modo commensuratum. Neque Adamo ex propriis dispositionibus collata est gratia gratum faciens, sed simul cum natura fuit ei infusa, vt supra dictum est. Quare esto homo, post naturam lapsam & contractum peccatum, vires naturales haberet, quibus posset in longissimum quocumque tempus seruare omnia mandata, & ob eam causam ita vnico actu posset id statuere, vt viribus suis posset id postea implere, actus tamen ille non esset satis, vt liberaretur vel à solo originali peccato, nisi impulsu Spiritus sancti esset adiutus & euectus ad esse supernaturale. At si homo nature lapsæ, vel dum peruenit ad vsum rationis statuat deservire Deo, seruareque omnia eius mandata fretus diuino auxilio, vel postquam in peccatum lethale proprio actu incidit, de eo doleat, similiter statuatur in posterum Deo in omnibus obedire, talisque actus impulsu Spiritus sancti euectur ad esse supernaturale, esto tunc neque vires proprias habeat, neque eas recipiat ad præstandum postea, quod tunc proponit, verè dicitur diligere Deum super omnia supernaturaliter, siue ex impulsu motione Spiritus sancti, & est vltimò dispositus ad gratiam, eamque consequitur. Quare discrimen illud inter hominem nature integræ, & hominem nature lapsæ, quod à dono iustitiæ originali præcisè spectata ab omni alio dono proueniebat, nihil ad rem præsentem facit, hoc est, vt homo, quantum satis est, vel in statu nature integræ, vel in statu nature lapsæ disponatur ad gratiam, quod Sotus non satis eo loco animadvertit. Acque haud scio an satis penetraverit, distinctum esse supernaturale auxilium, quo homo nature lapsæ indiget, vt eliciat absolutam supernaturalem dilectionem Dei super omnia, qua reponatur in gratia, à quotidiano particulari auxilio, quo postea indiget,